

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДНУ ПБП НАПрН
України, протокол від 7.07.2021 р. № 3

Голова Вченої ради

В. Пилипчук

Введено в дію

наказом ДНУ ПБП НАПрН України
від 07.07.2021 року № 19

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну доброчесність та етику академічних відносин

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність та етику академічних відносин (далі – Положення) визначає основні засади академічної доброчесності у науковій та освітній діяльності у Державній науковій установі «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» (далі – Інститут), як невід’ємної складової системи забезпечення якості вищої освіти, наукової та освітньої діяльності Інституту.

1.2. Основні терміни й поняття, що вживаються у цьому Положенні:

академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законодавством правил, якими мають керуватися учасники наукової та освітньої діяльності під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

академічна етика – сукупність етичних принципів та визначених законодавством правил, якими мають керуватися суб’єкти наукової та освітньої діяльності;

академічний етикет – правила взаємодії і поведінки суб’єктів наукової та освітньої діяльності в процесі спільної роботи та спілкування;

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.

Інші терміни у цьому Положенні вживаються у значеннях, визначених законодавством.

1.3. Правовою основою цього Положення є Конституція України, закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права» та інші нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини у сфері освіти та науки, Статут Інституту.

1.4. Наукова та освітня діяльність в Інституті базується на загальноприйнятих морально-етичних цінностях з урахуванням таких принципів академічної доброчесності:

- верховенства права;
- законності;
- додержання прав і свобод людини;
- непорушності авторських прав;
- відкритості та неупередженості;
- рівності та партнерства.

2. Система забезпечення академічної доброчесності та етики академічних відносин

2.1. Основними цілями забезпечення академічної доброчесності та етики академічних відносин в Інституті є:

- підвищення ефективності наукової та освітньої діяльності;
- забезпечення належного кваліфікаційного рівня наукових, навчальних і навчально-методичних праць;
- дотримання авторських прав і прав інтелектуальної власності фізичних та юридичних осіб науковими працівниками та здобувачами вищої освіти при роботі з оприлюдненими (опублікованими) джерелами інформації;
- створення умов для підвищення якості контролю наукових, навчальних і навчально-методичних робіт (авторських творів) на академічну доброчесність;
- удосконалення навичок коректної роботи з джерелами наукової інформації, формування сумлінного ставлення до інтелектуальних надбань та виконання робіт з додержанням вимог академічної доброчесності;
- стимулювання самостійності та індивідуальності при виконанні (створенні) наукових, навчальних і навчально-методичних робіт (авторських творів);

– роз'яснення відповідальності авторів за порушення загальноприйнятих правил цитування при виконанні (створенні) письмових робіт (авторських творів).

2.2. Для досягнення цілей системи забезпечення академічної доброчесності та етики академічних відносин вживаються такі основні заходи:

– інформаційне забезпечення наукових працівників та здобувачів вищої освіти;

– реалізація програм підвищення кваліфікації наукових працівників з питань етики та академічної доброчесності в освіті та науці;

– популяризація переваг чесного навчання та реалізації наукових досліджень шляхом організації лекцій, семінарів, тренінгів з питань академічної доброчесності та академічної етики для учасників освітнього і наукового процесів;

– здійснення контролю, зокрема, шляхом проведення анкетувань учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності; перевірки наукових, навчальних і навчально-методичних робіт на наявність ознак академічного плагіату відповідно до законодавства.

2.3. Управління процесом забезпечення академічної доброчесності за напрямками наукової та освітньої діяльності здійснюється дирекцією Інституту та керівниками структурних підрозділів.

2.4. Безпосередній контроль за дотриманням академічної доброчесності та етики академічних відносин при здійсненні окремих напрямів наукової та освітньої діяльності покладається в частині:

– проведення заходів наукового, науково-методичного та іншого спрямування (конференції, семінари тощо) – на голів та секретарів організаційних комітетів;

– проведення захистів дисертацій на здобуття наукових ступенів – на наукових керівників (консультантів) дисертацій, голів та вчених секретарів постійних і разових спеціалізованих вчених рад;

– виконання науково-дослідних робіт (далі – НДР) – на наукових керівників та співвиконавців НДР;

– підготовки здобувачів вищої освіти – на уповноваженого працівника аспірантури спільно з науковими керівниками аспірантів.

– оформлення і захисту авторських прав – на заступника директора з загальних питань.

2.5. Для забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Інституту створюється експертно-консультативний орган – Комісія з академічної доброчесності та етики академічних відносин (далі – Комісія).

3. Завдання, склад і напрями діяльності Комісії з академічної доброчесності та етики академічних відносин

3.1. Завданнями Комісії є:

- сприяння зміцненню довіри і партнерських відносин між учасниками наукової та освітньої діяльності;
- налагодження діалогу і допомога у досягненні згоди шляхом об'єктивного розгляду на засіданнях Комісії складних етичних ситуацій;
- надання консультацій у ситуаціях, які викликають невпевненість щодо їх етичності та дій, які можуть призвести до порушень доброчесності;
- представлення Інституту в зовнішніх відносинах з питань академічної доброчесності та етики академічних відносин;
- організація експертної оцінки щодо етичності дій та поведінки учасників наукової та освітньої діяльності;
- надання рекомендацій щодо застосування заходів реагування у разі порушення академічної доброчесності та етики академічних відносин;
- розробка рекомендацій щодо покращання культури поведінки працівників Інституту, поширення етичних цінностей та принципів.

3.2. Склад Комісії формується дирекцією Інституту з урахуванням пропозицій структурних підрозділів, членів Вченої ради і Ради молодих вчених та затверджується наказом директора Інституту.

3.3. До складу Комісії входить за посадою перший заступник директора з наукової роботи або радник при дирекції Інституту. Комісія зі свого складу обирає голову та секретаря. Члени Комісії працюють на громадських засадах. До роботи комісії можуть залучатися внутрішні та зовнішні експерти без права участі у голосуванні.

3.4. До складу комісій не можуть входити працівники, у діяльності яких було встановлено факти порушення академічної доброчесності.

3.5. Комісія у своїй діяльності:

- розглядає заяви щодо можливих порушень академічної доброчесності та етики академічних відносин і готує відповідні висновки;
- одержує від учасників наукової та освітньої діяльності документи і матеріали, необхідні для здійснення своїх повноважень;

– отримує пояснення від наукових працівників та здобувачів вищої освіти (за їх згодою);

– залучає до своєї роботи необхідних експертів та використовує інформаційні (цифрові) технології для встановлення можливих фактів порушення академічної доброчесності чи етики академічних відносин;

– проводить інформаційну роботу щодо популяризації принципів професійної етики та академічної доброчесності серед наукових працівників та здобувачів вищої освіти;

– ініціює та проводить опитування щодо ефективності впроваджених в Інституті етичних принципів та принципів академічної доброчесності;

– готує і подає на розгляд Вченої ради Інституту рекомендації щодо шляхів підвищення академічної доброчесності.

3.6. Комісія звітує про свою роботу перед Вченою радою Інституту.

4. Організація діяльності Комісії з академічної доброчесності та етики академічних відносин

4.1. Організаційною формою роботи Комісії є її засідання, що проводяться у разі необхідності.

4.2. Комісія приймає та розглядає письмові заяви щодо можливих фактів порушення академічної доброчесності або етики академічних відносин науковими працівниками і здобувачами вищої освіти.

4.3. У заяві зазначаються паспортні дані особи, яка її надає, а також конкретні відомості про можливе порушення та особу, яка його допустила. До заяви також можуть долучатися відповідні документи і матеріали, експертні висновки тощо.

4.4. Анонімні заяви та заяви, викладені в некоректній або образливій формі Комісією не розглядаються.

4.5. Заявнику повідомляється про направлення заяви на розгляд Комісії відповідно до законодавства.

4.6. Після надходження заяви щодо можливого порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин секретар Комісії надає її на розгляд членам Комісії.

4.7. Після вивчення та перевірки заяви членами Комісії її секретар повідомляє особу, стосовно якої порушено питання, та заявника про час, дату та місце проведення засідання Комісії.

4.8. Кожна особа, стосовно якої розглядається питання про можливого порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин має такі права:

- знайомитися із заявою, додатками до неї та усіма матеріалами перевірки щодо встановлення можливих порушень принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин;

- подавати заперечення і зауваження щодо обставин та змісту вказаних документів;

- надавати усні чи письмові пояснення та інші документи або відмовитися від їх надання без правових наслідків щодо факту такої відмови;

- клопотати про перенесення засідання Комісії за наявності поважних причин (хвороба, вагомі особисті причини, необхідність отримання правової допомоги тощо);

- користуватися правовою та експертною допомогою при розгляді питання на засіданні Комісії відповідно до законодавства.

4.9. Засідання Комісії вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше ніж дві третини її членів. На засідання Комісії запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання про можливе порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин.

4.10. У разі відсутності зазначених осіб після їх належного повідомлення про час та місце проведення засідання питання може за рішенням Комісії розглядатись за їх відсутності за наявними документами. Присутність інших осіб на її засіданні можлива за рішенням Комісії. У випадку наявності в одного з членів Комісії конфлікту інтересів при розгляді питання він повинен заявити про це до початку засідання і утриматись від участі в засіданні.

4.11. Комісія приймає рішення шляхом відкритого голосування. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше ніж половина присутніх на засіданні членів Комісії. У випадку коли голоси розподілені порівну остаточне рішення приймається Головою Комісії.

4.12. Рішення Комісії зазначається у протоколі її засідання. За результатами засідання протягом п'яти робочих днів складається висновок щодо наявності або відсутності факту порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин.

4.13. У висновку зазначається дата і час проведення засідання, учасники засідання, інформація про обставини і доводи, взяті до уваги, відповідність встановлених обставин вимогам законодавства та узагальнений висновок про наявність або відсутність факту порушення разом із рекомендаціями щодо вжиття належних заходів реагування.

4.14. Висновок підписується всіма членами Комісії, які брали участь у засіданні. При незгоді члена або членів Комісії підписати висновок, про це робиться відповідна відмітка секретарем Комісії. У такому разі член Комісії

має право письмово викласти свою окрему думку із зазначеного питання, що долучається до висновку.

4.15. У разі неможливості Комісії однозначно встановити факт порушення про це зазначається у протоколі засідання, а висновок не складається.

4.16. Особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин, ознайомлюється із висновком та окремими думками (за наявності) секретарем Комісії під особистий підпис. Заявник повідомляється про результати розгляду його заяви у встановленому законодавством порядку.

4.17. Особа, стосовно якої розглянуто питання про можливе порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин, має право подати скаргу на рішення Комісії у випадку його невідповідності фактичним обставинам, або у разі порушення Комісією процедури розгляду цього питання директору Інституту. Зазначена скарга розглядається Вченою радою Інституту, рішення якої з цього приводу є остаточним.

5. Порядок перевірки наукових, навчальних і навчально-методичних робіт на наявність ознак академічного плагіату

5.1. Особи, які здійснюють перевірку, вільні у виборі форм, способів та методів її проведення. Для перевірки ними можуть застосовуватись рекомендовані та сертифіковані належним чином програмно-технічні засоби.

5.2. Порядок проведення перевірки за допомогою програмно-технічних засобів визначається чинним законодавством, технічною та нормативною документацією їх виробника. Висновок, що надається програмно-технічним засобом, про наявність плагіату самостійно та власноручно перевіряється особою, що здійснює перевірку на предмет його достовірності.

5.3. Для детального аналізу робіт у разі необхідності можуть додатково залучатися експерти, у т. ч. з інших наукових установ, закладів, підприємств та організацій.

5.4. Якщо в результаті перевірки роботи встановлено наявність незначних технічних помилок, що виявлені в оглядовій частині роботи, яка описує безпосереднє авторське дослідження, виявлені текстові, ілюстративні запозичення без належного посилання на першоджерело, встановлені факти надмірного, або не викликаного нагальною необхідністю для роботи прямого цитування текстів нормативно-правових актів чи судових рішень, така робота повертається автору на доопрацювання з можливістю надання на повторну перевірку. Причини повернення роботи доводяться автору. Після виправлення всіх зауважень проводиться повторний аналіз роботи та, у разі позитивного рішення, вона допускається до захисту, рецензії або розгляду, рекомендується до друку.

5.5. Якщо в результаті перевірки роботи встановлено факт наявності навмисних текстових та/або ілюстративних спотворень, спроб укриття запозичень, наявності у роботах ідей та наукових результатів, отриманих іншими авторами або інші прояви академічного плагіату, то вона не допускається до захисту, рецензування або розгляду, не рекомендується до друку, вважається такою, що не пройшла внутрішнє рецензування. У такому разі питання може бути передано на розгляд Комісії з академічної доброчесності та етики академічних відносин. У разі незгоди автора з висновками особи, яка проводить перевірку, це питання розглядається вказаною Комісією, висновки якої з цього приводу є остаточними.

5.6. Питання про порушення авторських прав або прав інтелектуальної власності вирішуються відповідно до законодавства.

6. Заходи реагування на факти порушення принципів академічної доброчесності та етики академічних відносин

6.1. При встановленні фактів порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин в Інституті здійснюються наступні заходи реагування.

6.1.1. До здобувачів вищої освіти, які порушили принципи академічної доброчесності або етики академічних відносин:

- зниження результатів іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження іспитів, заліків тощо;
- проведення додаткової перевірки інших робіт, автором яких є особа, яка допустила порушення принципів академічної доброчесності;
- виключення із числа претендентів на отримання стипендії Президента України та інших персональних стипендій, позбавлення стипендії.

6.1.2. Особи, які порушили принципи академічної доброчесності або етики академічних відносин при виконанні дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії або доктора наук, покладається обов'язок переробки, уточнення чи доопрацювання відповідних розділів, пунктів та додатків до роботи.

6.1.3. Стосовно наукових працівників, які порушили принципи академічної доброчесності або етики академічних відносин вживаються такі заходи реагування:

- проведення додаткової перевірки на наявність ознак академічного плагіату робіт, автором яких є особа, яка допустила порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин;
- відкликання з розгляду робіт, автором яких є особа, що допустила порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних

відносин, та підготовка яких була здійснена з порушенням академічної доброчесності;

– виключення особи із числа претендентів на отримання стипендії Президента України та інших персональних стипендій, позбавлення стипендії;

– позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень та реалізації освітніх проектів, стипендій тощо;

– обмеження участі особи, яка допустила порушення принципів академічної доброчесності або етики академічних відносин, в наукових проектах Інституту.

6.2. Заходи реагування вживаються у такому порядку:

– заходи, перелічені в абзацах першому та другому п.п. 6.1.1 цього Положення здійснюються працівником Інституту, який входить до групи забезпечення освітньо-наукової програми і закріплений за відповідною навчальною дисципліною;

– заходи реагування, перелічені в абзаці третьому п.п. 6.1.1 цього Положення здійснюються аспірантурою спільно з гарантом освітньо-наукової програми;

– заходи реагування, перелічені в абзаці четвертому п.п. 6.1.1 цього Положення здійснюються на підставі рішення Вченої ради Інституту;

– контроль за виконанням заходів реагування, перелічених у п.п. 6.1.2 цього Положення покладається на наукового керівника (консультанта) дисертаційного дослідження;

– заходи реагування, перелічені в п.п. 6.1.3 вживаються за наявності висновків Комісії за рішенням Вченої ради Інституту.

6.3. Порядок застосування заходів дисциплінарної або іншої юридичної відповідальності щодо осіб, які допустили порушення принципів академічної доброчесності та етики академічних відносин, визначається законодавством.

Дирекція ДНУ ПБП НАПрН України